

Nr 286.

Godkänd av första kammaren den 27 maj 1930.

Godkänd av andra kammaren den 27 maj 1930.

Riksdagens skrivelse till Konungen i anledning av dels Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under tionde huvudtiteln gjorda framställningar angående anslag för bedrivande av tekniskt-vetenskaplig forskningsverksamhet inom kraft- och bränsleområdet samt för anskaffande av en anläggning för oljeutvinnig ur trä, dels ock väckta motioner om anslag till vissa arbeten beträffande torvkolningsmetoden.

(Statsutskottets utlåtande nr 155.)

Till Konungen.

I den till riksdagen den 3 januari 1930 avlåtna propositionen (nr 1) angående statsverkets tillstånd och behov under budgetåret 1930/1931 har Eders Kungl. Maj:t under tionde huvudtiteln (punkterna 43 och 44 av det vid propositionen fogade utdraget av statsrådsprotokollet över handelsärenden för samma dag föreslagit riksdagen, dels att för bedrivande av tekniskt-vetenskaplig forskningsverksamhet inom kraft- och bränsleområdet för budgetåret 1930/1931 anvisa ett extra reservationsanslag av 90,000 kronor, dels ock till anskaffande av en anläggning för oljeutvinning ur trä för budgetåret 1930/1931 anvisa ett extra reservationsanslag av 150,000 kronor.

I sammanhang med Eders Kungl. Maj:ts förevarande förslag har riksdagen till behandling förehått två inom riksdagen väckta, likalydande motioner, I: 186 och II: 299, vari hemställts, att riksdagen må för budgetåret 1930/1931 under tionde huvudtiteln anvisa ett extra reservationsanslag av 250,000 kronor för understödjande av ingenjören David W. Berlins arbeten för åstadkommande i industriell skala av en ekonomiskt-praktisk utföringsform av den vid Strånghult demonstrerade torvkolningsmetoden samt upprättande av fullständiga ritningar, kalkyler och kostnadsberäkningar för de metodens utförande avseende anläggningarna, samt att medlen må anvisas att utgå enligt de närmare bestämmelser Eders Kungl. Maj:t kan pröva skäligt i sådant avseende föreskriva.

Vad först angår Eders Kungl. Maj:ts förslag om anslag till anskaffande av en anläggning för oljeutvinning ur trä, har riksdagen efter statsverks-

propositionens avlåtande erhållit del av en av ingenjörsvetenskapsakademien till chefen för handelsdepartementet den 15 februari 1930 i ämnet avlåten skrivelse. Av denna framgår, att akademien oavslåeligt fortsatt att ytterligare utreda frågan härutinnan och därvid fått efter hand från i statsrådsprotokollet omförmälde doktor F. Bergius mottaga sådana uppgifter, att det blivit tydligt, att totalkostnaderna, alla faktorer medräknade, måste beräknas komma att väsentligt överstiga den på basis av de från början erhållna uppgifterna kalkylerade summan, samtidigt som driftkostnaderna visat sig sannolikt bliva oväntat höga, särskilt på grund av en betydande förbrukning av vätgas. Å andra sidan hade en fortsatt bearbetning av egna konstruktioner fört till den uppfattningen, att man sannolikt på denna väg kunde nå fram till en billigare lösning av problemet i fråga. Beträffande den i akademiens tidigare framställning avsedda Bergiusanläggningen borde ock framhållas, att den representerade den minsta storlek, som kunde erhållas, samt att ett mindre och billigare alternativ på denna linje icke kunde ifrågakomma. Däremot skulle man vid en nykonstruktion kunna inskränka på storleken och åstadkomma en anläggning, som hölle sig inom ramen av angivna 150,000 kronor samtidigt som vätgasförbrukningen och därmed driftskostnaderna skulle kunna hållas inom rimliga gränser.

Akademien framhåller samtidigt, att vid en blivande försöksanläggning, inriktad på oljeutvinning ur trä såsom det viktigaste syftet, det självfallet avsåges att jämväl pröva oljeutvinning ur träprodukter av olika slag såväl som ur andra för ändamålet tänkbara material, exempelvis torv.

Sedermera har riksdagen ock erhållit del av en av ingenjörsvetenskapsakademien den 23 april 1930 till chefen för handelsdepartementet avlåten skrivelse, varav framgår, att akademien, som alltjämt fortsatt att bearbeta problemet såväl konstruktivt som experimentellt, erhållit ett värdefullt uppslag att på ett enkelt sätt överföra trä till en för inmatning lämplig, pumpbar massa. Akademien hade sålunda kommit till det bestämda resultatet, att en kontinuerligt arbetande hydreringsapparat skulle kunna framställas för en kostnad väsentligt lägre än angivna 150,000 kronor, en apparatur, som därjämte kunde beräknas draga driftkostnader, vilka hölle sig inom rimliga gränser. För anskaffande av erforderliga apparater och för anläggningens drift under ett år skulle sålunda krävas ett belopp av allenast 139,200 kronor. Med hänsyn till vad som kunde beräknas disponeras för här ifrågavarande forskning av ett till 90,000 kronor för det kommande budgetåret antaget kraft- och bränsleanslag, har akademien ansett, att det särskilda apparatanslaget för samma budgetår borde kunna begränsas till 100,000 kronor.

På grund av vad sålunda i ärendet förekommit och då enligt riksdagens mening den forskningsverksamhet, varom fråga är, bör så långt möjligt vidmakthållas, har riksdagen funnit, att medel för nästkommande budgetår böra anvisas i överensstämmelse med ingenjörsvetenskapsakademiens

sistberörda framställning. Anslaget för bedrivande av tekniskt-vetenskaplig forskningsverksamhet inom kraft- och bränsleområdet har sålunda ansetts böra bestämmas till 90,000 kronor, och anslaget till anskaffande av en anläggning för oljeutvinning ur trä m. m. upptagas till 100,000 kronor.

Vidkommande slutligen de motionsvis gjorda yrkandena om anvisande av ett anslag å 250,000 kronor för understödjande av i motionen omförmälta arbeten för åstadkommande i industriell skala av en ekonomiskt-praktisk utföringsform av den vid Strånghult demonstrerade torvkolningsmetoden vill riksdagen framhålla, att det icke synes tillrådligt, att enbart på enskilda motionärers yrkande och den utredning, som härutinnan förebegrats, bevilja anslag för ändamålet i fråga. Emellertid torde skäl tala för att Eders Kungl. Maj:t tager under övervägande, huruvida och i vad mån försöksarbeten enligt den i motionerna angivna metoden må kunna lämpligen komma till utförande med anlitan av förefintliga statliga anläggningar, exempelvis Hästhagens torvpulverfabrik. Enligt vad riksdagen inhämtat, kunna kostnaderna härför begränsas till avsevärt lägre belopp än i motionerna beräknats.

På grund av vad sålunda anförts, får riksdagen ej mindre anmäla,

att riksdagen i anledning av Eders Kungl. Maj:ts förevarande förslag *dels* för bedrivande av tekniskt-vetenskaplig forskningsverksamhet inom kraft- och bränsleområdet för budgetåret 1930/1931 anvisat ett extra reservationsanslag av 90,000 kronor,

dels ock till anskaffande av en anläggning för oljeutvinning ur trä m. m. för budgetåret 1930/1931 anvisat ett extra reservationsanslag av 100,000 kronor,

än även, i anledning av förevarande motioner, I: 186 och II: 299, an hålla, att Eders Kungl. Maj:t måtte taga under övervägande, huruvida och i vad mån försöksarbeten enligt den i motionerna angivna torvkolningsmetoden lämpligen må kunna komma till utförande med anlitan av förefintliga statliga anläggningar, samt för riksdagen framlägga det förslag, vartill berörda övervägande må föranleda.

Stockholm den 27 maj 1930.

Med undersåtlig vördnad.